

7.G

Folklor / Valencie / Burkina Faso / Záhada rozumu / Větrníky na Znojemsku /
30 pro Prahu / Koksovna Svoboda / Kariéra pro zvířata / V krajině / Sonya
Darrow / Jonáš Koukl / Dominika Sakmárová / Johanna Nejedlová / Aleš Máchal

Folklore's not dead

XXXII. ročník | 90 Kč | 3,50 €

KNIŽNÍ LÁZNĚ

FESTIVAL MALÝCH KNIŽNÍCH NAKLADATELŮ, KNIHKUPCŮ A ČTENÁŘŮ

21. - 23. 7. 2023

HLAVNÍ LÁZEŇSKÁ KOLONÁDA, MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

www.kniznilazne.cz

KLUBA KNIH & PRODUKTŮ

MAGNÉSIA

MARIÁNSKÉ
LÁZNĚ

MINISTERSTVO
KULTURY

Státní fond kultury ČR

KARLOVARSKÝ
KRAJ

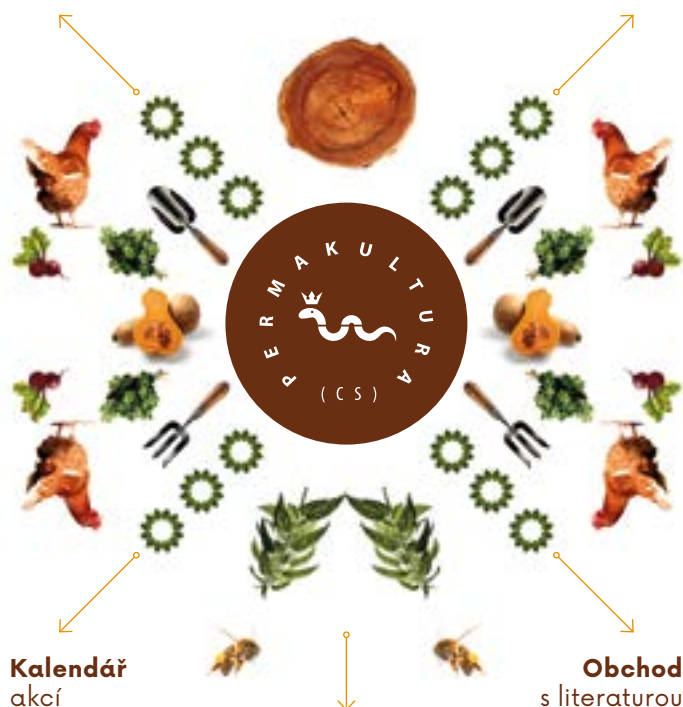
Obec Mariánské Lázně

Organizace Klára Křivá Production v spolupráci se Spolkem Čechů, Generální partner: Essense Health Spa Hotel, Za finanční podpory: MČR, SFK, KV KRAJ, ML, Partner obytelnosti: Dosa Hotel, Partner Letní školy psaní: Magnesia, Partneri: Hotel Falkenstein, Hotelia Nabokov, KTS, Kolmáda, Drah

Permakultura (CS)

Kurzy
permakulturního designu

Inspirace
z domova i ze světa

Kalendář
akcí

Obchod
s literaturou

www.permakulturacs.cz
obchod.permakulturacs.cz

Zelený Kabinet
MA21

O LÉČIVÝCH STROMECH Petra Hanáková

Jak můžeme využít naše dřeviny pro zdraví?
Jak je rozpoznáme? Co z nich můžeme připravit?

20. 6. 2023 / 17.00

Kobližná 4, Brno, Malý sál v 5. NP

Křesťanská
družina
v Brně

4 | **Dej si sukni naruby a dělej něco pro přírodu**
Foto: Jana Dúbravčíková.

68 | **Dětský putovní tábor je nenahraditelný**
Rozhovor s Alešem Máchalem, foto: Vít Kouřil.

obsah

TÉMA

- 4 | Helena Továrková
Dej si sukni naruby a dělej něco pro přírodu
Příběh tří žen, které rozběhly platformu *Folklore's not dead*.
- 8 | Vilém Jurek
Folklor ani rozmanitá krajina are not dead
Co může milovník folkloru udělat pro ochranu přírody?
- 12 | Rozhovor se Sonyou Darrow
Příroda je pro folklor nesmírně důležitá
lowanka československého původu zkoumá kořeny folkloru.
- 16 | Anketa
Folklor není žádný skanzen
Na stav a výhled folkloru jsme se zeptali sedmi osobností.
- 19 | Rozhovor s Dominikou Sakmárovou
Aby sme mohli folklór skutočne rozvíjať, musíme mu rozumieť
S folkloristkou ze Spiše nejen o lidových krojích.
- 22 | Lucie Jarkovská
Až já budu velká aneb Feminismus v lidových písních
Lidové písně považují za svou první učebnici feminismu.
- 25 | Rozhovor s Jonášem Kouklem
Věřím tomu, že folklor nevyhne
S muzikoterapeutem o síle hudby a setkávání kultur.

REPORTÁŽ

- 28 | Kristýna Kousalíková
Valencie — zelené město se slabostí pro petardy
Jak se žije v Evropském zeleném městě pro rok 2024?

SERIÁL

- 32 | Radovan Plášek
Rozum v digitální době
Rozum vždy neslouží k dosahování lepšího vědění.

- 34 | Zuzana Mukumayi Filipová
Kapesní park místo skládky
Další český *Ekozásek* jsme našli v Burkině Faso.

DROBNOHLED

- 37 | Rozhovor s Johannou Nejedlovou
Dříve nebo později se to stane
Ředitelka Konsentu věří, že se ochrana práv žen a lidí LGBTQ+ zlepší.
- 46 | Adéla Fischerová
Znojensko s větrem v zádech
Stane se ze Znojemska království naší větrné energetiky?
- 49 | Kristýna Čermáková
Prahou pod třicet až za třicet let?
Demonstrace 30 pro Prahu rozvířily mediální vody. Uspějí v realitě?
- 52 | Ester Dobiášová
Kariéra, kterou pomůžete zvířatům
Ochráně zvířat můžete přispět mnoha různými cestami.
- 56 | Viktorie Motlochová
Je třeba zavřít koksovnu?
Někdo se s ní smířil, někdo proti ní bojuje.
- 59 | Zuzana Vlasatá
Svobodu sviňuchám
Tenatové sítě (z)mizí nejen u australského pobřeží.

KULTURNÍ ZAHRADE

- 60 | Luděk Čertík
V krajině
Proč trávit čas venku a tiše pozorovat život kolem nás.

ROZHOVOR

- 68 | Rozhovor s Alešem Máchalem
Dětský putovní tábor je naprosto nenahraditelný
Environmentální výchova a ekologické hnutí očima legendárního ekopedagoga.

editorial

Vážená čtenářko, vážený čtenáři,

po drogách a esoterice se v tomto čísle věnujeme folkloru, čímž uzavíráme trilogii pro nás méně obvyklých témat. Ve druhém pololetí se můžete těšit na včely, nová ekologická hnutí nebo technologie používané při ochraně přírody.

Folklor nahlížíme jak z hlediska jeho souvislosti s ochranou krajiny, tak v recyklačním, feministickém či muzikoterapeutickém kontextu. Za vnuknutí a pomoc děkujeme hybatelce platformy *Folklore's not dead* Heleně Továrkové z Nadace Veronica. Doufám, že vás výsledná mozaika inspiruje k návratu k těm správným kořenům, respektive k jejich smysluplnému rozvíjení.

Mimo hlavní téma vám doporučuji rozhovor s ředitelkou Konsentu Johannou Nejedlovou, valencijskou reportáž Kristýny Kousalíkové nebo další pronikavou esej Ludka Čertíka *V krajině*. Zapomenout nesmím na nemalý, ale milý dialog s naším dlouholetým andělem strážným, ekopedagogem Alešem Máchalem, jehož jsme věční dlužníci.

K předplatnému 7.G už si žel nemůžete objednat knihu Alešova úhlavního přítele Mojžíra Vlašína *Podivné příhody ochránce přírody* (autor ale chystá její pokračování), stále však na vás čekají jiné cennosti, například *Atlas hmyzu*, tašky *Odvaha k informacím*, dřevěná hra od Českého svazu ochránců přírody nebo poslední knihy 7.G rozhovorů *Předat dětem, co je k žití*. Za jakoukoliv podporu jsme vám velmi vděční, bez ní se Sedmá generace neobejde.

Skvělé léto na venkově i ve městě přeje

Vít Kouřil

PŘIPRAVUJEME: včely • ohrožené druhy • Island • Urban • práva přírody • Radek Štěpánek • *Továrna na lži* • a další čtení pro současné i příští generace

Šikovné mikroorganismy

Australští vědci zjistili, že houby *Aspergillus terreus* a *Engyodontium album* dokáží během 140 dnů beze zbytku zpracovat polypropylen, tedy materiál, z něž je vyrobena zhruba třetina světových plastů. Obě houby se tak zařadily po bok více než 400 druhů mikroorganismů, které dokáží přirozeně odbourávat plast. Podle vědců jde o drobné krůčky, které nám nakonec umožní plasty efektivně likvidovat. Mikroorganismy nám ale dost možná pomohou i s oxidem uhličitým. Chemici z Jižní Koreje totiž objevili bakterie se schopností přeměňovat CO₂ na biologicky odbouratelný plast.

Deštné pralesy po anglicku

Británie se rozhodla obnovit a rozšířit své „keltské“ deštné pralesy mírného pásma. Pod dozorem organizace Manx Wildlife Trust a díky penězům pojišťovny Aviva mají první pralesy vzniknout v severním Walesu a na ostrově Man v Irském moři. V plánu jich je ale ještě daleko více, neboť v Británii aktuálně z původních lesů zbývá jen jedno procento. Kromě toho ale stát podporuje obnovu pralesů i v zahraničí. Do fondů Amazonského pralesa přispěl stem milionů dolarů, tedy více než dvěma miliardami českých korun, aby napomohl zvýšit jeho ochranu.

Recyklační sliby Applu

V polovině dubna společnost Apple oznámila, že urychluje snahy o používání recyklovaných kovů ve svých produktech. Do roku 2025 chce v bateriích všech zařízení využívat pouze recyklovaný kobalt, v deskách plošných spojů pouze recyklovaný cín a zlato a magnety mají být z recyklovaných vzácných kovů kompletně. Již nyní jsou v přístrojích Applu recyklované dvě třetiny používaného hliníku a tři čtvrtiny všech vzácných kovů. I díky tomu se má Apple stát do roku 2030 uhlíkově neutrálním.

Mapa afrických stromů

Díky satelitním snímkům s vysokým rozlišením aktuálně vzniká mapa stromů v Africe. Její autoři, dánští vědci a vědkyně z Kodaňské univerzity, ji doslova nazývají „mapou každého stromu“, jejímž cílem je přesně mapovat deforestaci a účinně jí zabránit. Zhruba 30 procent stromů v Africe totiž nenajdeme v lese, ale v malých shlucích různě v krajině. Při velkoplošném sledování úbytku stromů není jejich zmizení nijak výrazné, ve fungování lokálních ekosystémů ale hrají klíčovou roli. Mapa tak má umožnit zejména jejich efektivnější ochranu. Podobný projekt by měl proběhnout rovněž v Evropě, kde mimo lesy stojí zhruba čtvrtina stromové pokrývky.

Vylepšené dopravní tepny

Enormní environmentální dopad dopravy se snaží zmenšit hned několik projektů. Ze švédské dálnice E-20, spojující tři největší města, se postupně stává nabíjecí silnice pro elektromobily. Do středů jejích jízdních pruhů bude vložena infrastruktura vysílající elektromagnetické signály do cívky na podvozku auta, čímž se stroj bude nabíjet. Významnou změnou by tak mohla projít zejména kamionová doprava, pro niž bylo dosud fungování na elektřinu nevýhodné kvůli množství baterií, které by elektrická nákladní auta musela vozit. Trochu jinou strategii v boji s dopady dopravy zvolil švýcarský start-up Sun-Ways. Ten pokládá na vlakové koleje solární panely, jež je možné kdykoliv jednoduše odstranit a provést údržbu kolejí, což dosud uskutečnění podobných projektů znemožňovalo.

Konec plýtvání v USA?

Přestože se Spojené státy zavázaly do roku 2030 plýtvat potravinami o polovinu méně, k dosažení tohoto cíle se dosud nic moc nedělo. Na konci dubna proto několik významných institucí jako Harvardská univerzita či Světový fond na ochranu přírody spojilo své síly a vytvořilo Zero Food Waste Coalition. Hned vzápětí také zveřejnily akční plán, který se budou snažit prosazovat, a předložily americkému Kongresu své požadavky. Je mezi nimi zvýšení investic do celého systému produkce potravin či peníze pro projekty komunitních kompostů.

Nový korálový útes

V podmořské rezervaci u souostroví Galapágy objevili vědci z ekvádorské Charles Darwin Foundation a z univerzity v Essexu nový korálový útes. Důležitá je zejména jeho nedotčenost, neboť dokazuje, že jedny z nejdůležitějších světových ekosystémů mohou přežívat a prospívat i v dnešní době. Klíč podle vědců leží v hloubce, v níž se korálový útes nachází — většina známých korálových útesů leží v mělkých pobřežních vodách. Zdá se, že hloubka útes efektivně chrání před všemi vlivy člověka. Vědci se proto chtějí do budoucna zaměřit na objevování podobných v hloubce ležících korálových útesů a na jejich případné umělé vytváření na jiných světových lokalitách.

Připravila Karolína Kupková.

Pro klima za mříže

Britský soud poslal do vězení dva ekologické aktivisty z hnutí Just Stop Oil, kteří na podzim loňského roku vyšplhali na dálniční most u Londýna a na čtyřicet hodin zablokovali dopravu. Jeden z mužů stráví ve vězení tři roky, druhému byl vyměřen trest odnětí svobody v délce dvou let a sedmi měsíců. Přísnost verdiktu má podle soudu odradit další aktivisty*ky od podobné činnosti. Německý soud zase uložil trest tří až pěti měsíců vězení klimatické aktivistce a dvěma klimatickým aktivistům hlásícím se ke skupině Letzte Generation, a to za poškozování majetku a účast na silniční blokádě. Jde o první nepodmíněné tresty, které lidé z hnutí Letzte Generation v Německu dostali.

Bílá textilie zpomalující tání ledovce Kaunertal, foto: Jana K. Kudrnová.

Rakouským Alpám dochází led

V rakouských Alpách byl v roce 2022 zaznamenán nejrychlejší úbytek ledovců v historii jejich měření. Podle Rakouského alpského spolku přišly tamní ledovce loni průměrně o 29 metrů délky, což představuje nejmasivnější úbytek od konce 19. století. Největší rakouský ledovec Pasterze v Korutanech se za loňský rok zmenšil o neuvěřitelných 14,7 milionu krychlových metrů ledu. Rekordní ztrátu způsobil nedostatek sněhu, dlouhé a extrémně teplé období tání a usazování prachu ze Sahary. V roce 2021 činila pro porovnání ztráta ledové masy jedenáct metrů. Podle odborníků budou rakouské Alpy zcela bez ledu nejpozději do roku 2075.

Rok tesaříka

Česká společnost entomologická prohlásila tesaříka pižmového za hmyzí druh roku 2023. Jde o lesklého kovově zeleného a výrazně vonícího brouka s dlouhými tykadly, který se ve volné přírodě ukáže jen málokomu. Z české krajiny pomalu mizí, cílem kampaně je tedy jednak na tento druh

upozornit a zároveň vyzvat veřejnost k účasti na jeho mapování. Ohrožen je především kvůli úbytku vhodných stanovišť, konkrétně hlavně hlavatých vrůb, které byly v minulosti běžným zdrojem topiva, potraviny pro dobytek a proutí k výrobě košíků. Hmyz roku vyhláší ČSE už třetím rokem, v roce 2021 jím byl motýl jasoň dyminivkový, loni cvrček polní.

Kus medvěda z automatu

Na jednom z nádraží v japonském městě Semboku, ležícímu v severní prefektuře Akita, je nově v provozu automat s čerstvým medvědí masem. Za čtvrt kila masa z něj zaplatí zákazník v přepočtu asi 360 korun. Automat před svůj obchod umístil prodávající Daiši Sato, údajně především proto, aby do města nalákal turisty. Maso vykupuje od místních lovců, kteří medvědy chytají do pastí nebo loví v horách, a jeho chuť přirovnává k hovězímu s příměsí „divokosti“. Asijský medvěd ušatý je zařazen mezi zranitelné druhy, v Japonsku je ale legálně loven, protože se z důvodu nedostatku potravy v lesích stahuje do obydlených oblastí.

Pro jedovatost na smrt

Desítky mrtvých rejnoků byly vyplaveny na pláž v severozápadním Mexiku zhruba týden poté, co nechalo vedení města stovkám těchto paryb vytrhat jedové ostny. Důvodem byly podle vyjádření jednoho ze zaměstnanců blížící se velikonoční oslavy, během nichž chtělo město Huatabampo umožnit turistům nerušené koupání a zábavu. Rejnoci nejsou agresivní, v tomto období roku se však schovávají v písku teplých vod na pobřeží a mohou žahnout člověka, který na ně šlápne. Při žahnutí přijdou o část ostnu, který jim následně doroste. Pokud je jim ovšem vytrhnout násilím, může dojít k vnitřnímu zranění až smrti. Rejnoci jsou přitom v Mexiku chráněni.

I rostliny křičí

Vědci a vědkyně z Telavivské univerzity prokázali, že rostliny stejně jako živočichové vydávají zvuky ve stresujících situacích, například při nedostatku vody. Rostlinná řeč je podle nich podobná pukání popcornu a její hlasitost se téměř rovná lidské, probíhá ale na vyšší frekvenci, kterou lidské ucho nezachytí. Výzkum také odhalil, že podoba zvuků se liší v závislosti na rostlinném druhu. Zvuky rostlin jsou pravděpodobně schopni detekovat například netopýři, hlodavci, hmyz a jiné rostliny. Zjištění by mohlo být významným přínosem pro zemědělství, kde by zvukové senzory předávaly farmářům důležité informace o zdravotním stavu plodin.

Připravila Adéla Fischerová. Kontakt: adelafisch@seznam.cz.

Dej si sukni naruby a dělej něco pro přírodu

Potkají se ženy z Brna, Moravské Nové Vsi a Cedar Rapids a rozběhnou společně platformu živého folkloru *Folklore's not dead*. Tak by se dal ve zkratce shrnout příběh spolupráce Nadace Veronica, Jihomoravské komunitní nadace a umělkyně a socioložky Sonyi Darrow z Lowy. Na začátku stála společná touha více propojit folklor s běžným životem a zároveň do něj vrátit šetrnost a sepětí s přírodou a krajinou. Když jsme začínaly se zachraňováním prvních kusů všedních krojů z Podluží, nikdy by nás nenapadlo, že se do toho zapojí stovky lidí, uspořádáme desítky dílen, staneme se součástí několika výstav, vznikne o tom všem televizní dokument a nakonec zorganizujeme vlastní konferenci. Naše cesta ale ukazuje, že je ve společnosti velká potřeba vztahovat se ke svým kořenům a k folkloru, jen musí existovat svobodný, otevřený a tolerantní prostor, kde to můžete dělat.

HELENA TOVÁRKOVÁ

Zlata Maděřičová založila Jihomoravskou komunitní nadaci v Moravské Nové Vsi v roce 2008. Podle svých slov se do folkloru nikdy pouštět nechtěla, protože se tomu věnoval na Břeclavsku a Hodonínsku kdekoliv. Velmi rychle jí ale bylo jasné, že tématu se nedá vyhnout a že je sice na folklor v jejím regionu přehršel dotací, ale existují témata a oblasti, kterým se nikdo nevěnuje. Podpora směřovala souborům, festivalům, slavnostem a pódiovému folkloru, zatímco každodenní podoba folkloru nebo pokusy o jeho propojení se současností byly stranou zájmu. Zlata se proto rozhodla zachytit v knize *Výchernice* poslední krojované babičky „parádnice“ a rozběhla sérii konferencí *Živý folklor*, kde se zaměřovala právě na to, jak s folklorem nakládáme v současnosti, jak z něj lidé vychází například v podnikání.

Azyl pro všední kroje

Zlatina nadace je malá a sídlí přímo u ní v domě; ten se také stal místem, kam mohli lidé darovat jakékoliv hezké věci, které nechtěli, hlavně staré venkovské artefakty, jako dřevěné díže, smaltované hrnce, keramiku. Nadace pořádala blešáky, kde tyto darované věci nabízela, a získávala si tak peníze na svou činnost. Rychle se ukázalo, že lidé z Podluží hlavně zoufale postrádají místo, kam by mohli darovat všední kroje po svých babičkách, tetičkách, které jim leží na půdě nebo jsou součástí vyklízené pozůstalosti. Oficiální instituce o tyto kroje neměly zájem, a tak často končily celé šatníky venkovských „výchernic“ jako odpad. U Zlaty v ulici Pod kostelem se tak všední kroje hromadily, prodávaly se ale jen pomalu. Zatímco s hodovými kroji se stále obchodovalo a obchoduje a v rodinách se opatrují a před danou slavností škrobí, žehlí a napařují, všední kroje na každodenní nošení si už střední a mladší generace na sebe nevezme.

Fujary z instalatérských trubek

Jsme v roce 2016 a do hry se zapojují já a Nadace Veronica. Moravská nadace se sídlem v Brně a řadou úspěšných ekologických projektů v modelové udržitelné obci Hostětín v Bílých Karpatech. Pod hlavičkou Veronica se zrodilo mnoho subjektů, a tak kromě nadace můžete znát i Ekologický institut Veronica a Centrum Veronica Hostětín, Fér Kaffé Veronica Slavičín nebo časopis Veronica. A to, že k folkloru měla „rodina Veronica“ vždy blízko, potvrzuje i fungování cimbálové muziky Veronica. Místním kulturním dědictvím se inspiruje řada výukových programů v Hostětíně či stezka Naokolo Hostětína.

Na setkání Asociace komunitních nadací (akncr.cz) se potkávám se Zlatou Maděřičovou a vzápětí vyrazím do Uherského Hradiště na konferenci *Živý folklor*. Nejvíce se mi tehdy zapíše

do paměti místní vinárník, jehož hobby je vyrábět si fujary z instalatérských trubek. Líbí se mi živá diskuze o současnosti folkloru, ale jedna věc mi chybí: postrádám jakékoliv napojení na přírodu nebo reflexi toho, co se s ní děje. Zároveň se poprvé setkávám s všedními kroji z Podluží i s tím, jak jim Zlata Maděřičová u sebe doma poskytuje azyl.

Od upcyklace textilu k záchraně krojů

V následujícím roce 2017 rozběhne Nadace Veronica úspěšný projekt *Upcycling Challenge*, v rámci něhož brněnští návrháři přepracovávají nevyužitý textil z nadačních dobročinných obchodů na nové modely, ty se pak předvádí a draží. K upcylační výzvě se přidávají i studenti nového oboru Ekotextil design na Střední škole umění a designu v Brně a vznikne živá komunita kreativců, které zajímá udržitelná móda i to, jak lidem skrz ni zprostředkovat hlubší environmentální témata.

V roce 2018 se na přehlídce *Konec doby plastové* v brněnské Tržnici mezi designéry objevuje i Sonya Darrow, Čechoameričanka z Ioway. Připraví jediný model, svůj kraj, který vytvoří jen z nalezeného materiálu nebo z věcí z nadačního obchodu Veronica. Zatímco zdálky rozdíl nepoznáte, zblízka si všimnete, že součástí čepce jsou pletací jehlice nebo špulky nití. Sukně je celá vyrobená z jednoho dlouhého kusu stuhy pracovní a půvabnou technikou skládání a vrstvení, která vytvoří celistvý materiál. Po skončení akce Sonya většinu věcí z nadačního obchodu z kroje vyjme, jednotlivé kusy doslova rozloží a vrátí je zpět do obchodu v původní podobě, v jaké si je vypůjčila. První setkání s takovou podobou kroje je fascinující, poprvé vidím, že kraj nemusí být jen komplikovaný a omezující oděv, ve kterém si bez asistence dalších několika lidí nemůžete zajít ani na záchod.

Odtud věci nabírají rychlý spád. Kreativce volně propojené kolem naší upcylační platformy bereme na návštěvu do Moravské Nové Vsi, u Zlaty Maděřičové se probírají všedními kroji, kupují si první kusy jupek, ohromuje je tato nepoznaná podoba lidového oděvu. Všední kroje se skládají ze sukňe a jupky, které si ženy na Podluží šily samy, často z látek, které byly zrovna po ruce. Protože se nošení všedního kroje zachovalo dlouho, vidíme na jupkách i designový a materiálový vývoj druhé poloviny dvacátého století. Mezi vlněné kostkované („tabulové“) a pepito („zajícové“) látky pomalu pronikají syntetické materiály a abstraktní vzory a barevnost šedesátých až osmdesátých let. Když si prohlídnete ucelený šatník jedné „babičky“, vnímáte, že to pro ni pravděpodobně v dané době a v jejím postavení byla jediná možnost, jak vyjádřit svou osobnost, kreativitu, jak se v sevržené společnosti projevit.

Folklore's not dead

Jak tyto unikátní kusy našeho kulturního dědictví zachránit? Jak z odpadu udělat poklad a zdroj, o který budou lidé stát? Ve Veronice oslovujeme návrháře z upcyclační platformy, dovezeme jim kupu krojů z Podluží a říkáme: ukažte nám, jak byste je dnes nosili vy, v kombinaci se svým oblečením, ukažte nám, kde je pro tyto jupky a sukně v dnešním světě místo. Díky další kreativní platformě Malá noc módy, sdružené kolem brněnského kreativce Davida Severy, ukazují první čtyři návrháři svůj pohled na všední kroje z Podluží na akci *Dionýsie* v brněnské Arnoldově vile. Nadace Veronica musí přijít s názvem celé přehlídky, a tak do programu poprvé píšou *Folklore's not dead*.

K úspěchu úvodní akce se přidává několik vln focení, kdy všední kroje zachycuje s dívkami z Brna fotografa Nadace Veronica Jana Dúbravčíková. Svůj pohled na kroje zkouší i studenti Ekotextil designu, ze sukně třeba udělají pončo a ozdobí ji rozstříhanými kousky trpytívé bonboniéry. Jako odkaz na to, že tyto kroje původně končily „na smetáku“, se studentská přehlídka představí na Dni otevřených dveří v brněnské spalovně a odpadové společnosti SAKO.

To vše nás dovádí k první burze krojů, kdy nám dovezené všední kroje z Podluží doslova mizejí pod rukama. Zrodí se fenomén benefiční burzy krojů, kde kdo nepřijde v první půlhodině, nic na něj nezůstane. Od roku 2020 se jich podařilo zorganizovat šest a poslat zpět do světa stovky kusů krojů. Výtěžek z burz navíc vždy směřuje na konkrétní ekologické projekty podporované Nadací Veronica. A po tornádu, které významně řádilo právě v Moravské Nové Vsi, se tak třeba díky burzám krojů podařilo Veronice získat peníze na arboristické zmapování a ošetření poškozených stromů.

Příroda zpět do folkloru: krajina, zahrady, sady, ornament

Práce s všedními kroji je ale jen jedním nástrojem, jak přes folklor nastolovat témata šetrnosti, ale také vztahu k přírodě a krajině. Ve spolupráci se Sonyou Darrow organizujeme workshopy, kde se studenti i lidé z řad veřejnosti seznamují s podlužáckým ornamentem a jeho zákonitostmi, ale také si zkoušejí sami navrhovat vlastní ornamenty inspirované přírodou okolo sebe. Studentům svoje dovednosti nezištně předává legendární malérka Marie Švirgová (bohužel od listopadu 2022 již není mezi námi), v době pandemie dálku, přes zoom ze svého skromného domku v Lanžhotě. Že ji to těší, poznáme tak, že ke konci zničehonic začne i zpívat.

Dnes nás nejvíce baví dílny, kde lidé společně opravují poškozené (některé z nich i po tornádu) krojové součástky. Porušuje se tak princip kurzů, dílen a workshopů, kde si

každý účastník přijde vyrobit to svoje, to si vyrobí a „produkt“ si odnese domů. U kolektivního spravování si neodnese nikdo nic, naopak je součástí společné aktivity, podílí se na něčem sdíleném a u toho často vznikne prostor i pro sdílení a hlubší rozhovory, zatímco nitě zapravují drobné díry, slova mohou odhalovat a zapravovat to stejné.

Princip kolektivního spravování vnáší Sonya Darrow i do své umělecké praxe. A tak se v roce 2022 stává takový „správkařský“ koutek součástí instalace v Galerii moderního umění v Roudnici nad Labem v rámci výstavy *Folklore is not dead*, která se svým jménem inspiruje naší platformou.

Stranou nezůstane ani původní inspirace návštěvou konference *Živý folklor*. Od ročníku 2020 s Nadací Veronica na tuto akci pravidelně dodáváme environmentálně zaměřený blok přednášek. Milovníci živého folkloru se už tak mohli seznámit s tím, jak se tvořila naše „tradiční“ krajina a jak o ni pečovat — ať už jde o zachování sadů a starých odrůd, nebo o nové přístupy s přírodními a permakulturními zahradami.

Může se nosit #sukňanaruby?

Jak roste platforma *Folklore's not dead* ve fyzickém světě, nabaluje se od roku 2020 i v tom virtuálním. Ve stejnojmenné skupině na Facebooku najdete nyní okolo 1300 členů (respektive hlavně členek) a mísí se v ní příznivci tradičnějšího pojetí folkloru z řad tanečních souborů nebo výrobců krojů s těmi, které přilákaly k tématu výše zmíněné neortodoxní folklorní aktivity. Pravidelně vyzýváme ke sdílení fotek v krojích, které si lidé pořídili na našich folklorních burzách. Máme tak už fotky v jupce u volebních uren, na lyžích, ale taky ze zasedání Komise OSN pro postavení žen.

Od začátku bylo naším principem nechat lidem svobodu v tom, jak s kroji a dalšími prvky nakládají, vytvořit tolerantní, otevřený a přívětivý prostor pro sdílení. A tak na fotkách najdete naše dobrovolnice třeba v teniskách a sukni, kalhotách a sukni, šortkách a jupce... Když se jedna z dobrovolnic rozhodla pro focení otočit sukni naruby, protože se jí líbila lesklá podšívka sámků a chtěla ji ukázat, strhla se pod její fotkou na sociálních sítích virální komentářová bitva příznivců i odpůrců se stovkami komentářů. Kauzu #sukňanaruby shrnula nejlépe jedna z příznivkyň naší folklorní platformy větou „někomu na Podluží z toho praskl demižon“.

Ale i komentářové bitvy na život a na smrt ukazují, jak je otevřený prostor pro diskusi důležitý. Nikde jinde totiž podobné místo není. V běžných folklorních kruzích jsou všechny odpovědi často předem jasné, pravidla jsou určena a kostky vrženy. V tom je naše pozice jako primárně ekologické nadace velmi výhodná, protože pokud jsou naše